

2 EROTICKÝ DÉMON

Předesílám, že bude zklamán každý, kdo očekává text, který by nemohli číst naše nedospělé slečny a nedospělí jinoši.

Sexuální funkce člověka zásadně není určena jen perfektní funkcí sexuálního aparátu, ale i chováním partnera jako erotického objektu. Neporuchová funkce zmíněného aparátu se stane okamžitě poruchovou, jestliže objekt přestane být objektem erotickým. Jedním ze zvláštních druhů sebezáchovného pudu je, že člověk potlačuje příjem nepříjemných zpráv (P. Pelikán). Společnost jako celek odmítá přijmout tvrzení, že subjekt je jen zřídkakdy erotizován celoživotně jediným partnerem. Přijmutí této skutečnosti by vedlo k rozbití modelu monogamního párového manželství, je proto nahrazována morálkou ctnosti. V povědomí většiny lidí přetrvává názor, že například povinností ženy je daleko více střežit ctnost nežli rozvíjet sexuálně erotickou techniku. Rozpor morální zásady a pudové tendence je řešen ve prospěch morální zásady, protože jinak hrozí přehodnocení statutu dnešního manželství a rodiny.

Uvedený rozpor je však původcem neblahých společenských jevů, jako je sexuální nevěra a prostituce na jedné straně a neuróza na straně druhé. Společnost řeší tento rozpor existencí dvojí morálky – legalizované (formální nebo oficiální), nadřazující princip ctnosti, a ilegální (avšak fakticky tolerované), povolující promiskuitu.

Existence této dvojí morálky zavádí však do jakéhokoli partnerského vztahu objektivní rozpornost, kterou partneři většinou nedovedou řešit jinak nežli podváděním a lží.

Toto obecné schéma objektivní rozpornosti partnerského vztahu jakékoli kvality je v erotické oblasti prohlubováno tím, že se mění intenzita erotického působení objektu. Kdyby tomu tak fakticky nebylo, ztratil by partnerský vztah nejméně polovinu své objektivní rozpornosti.

Zatím je zbytečná úvaha, zda člověk musí být promiskuitní: je podstatné, že promiskuitní je. Jako důkaz stačí historická skutečnost, že k nevěře docházelo i v době, kdy byla trestána smrtí. V rozvíjejícím se partnerském vztahu vzniká tedy hned od počátku tendence stát se pro partnera optimálním erotickým objektem. Čím více se tento záměr daří, tím se zvětšuje pravděpodobnost, že se vztah udrží. Nutno však konstatovat, že do tohoto okamžiku neznáme jeden jediný spolehlivý návod, jak zajistit celoživotně „erotizaci“ jediným objektem. Tradují se určité poučky, mající nejvýše povahu zcela nespolehlivých norem, jichž se lidé křečovitě chytají, protože i nespolehlivá norma se stává zdrojem alespoň relativní jistoty. (Znám kolegu, který věří nápoji lásky, vyrobenému ze lvího trusu.)

Víme, že jakákoli technika sexuálního jednání se časem vyčerpává, víme, že neexistuje žádná spolehlivá relace mezi kvalitou osobnosti a kvalitou jeho erotického objektu. Jestliže N. Wiener tvrdí, že se příroda chová jako augustinský ďábel, který je důmyslný, ale není záludný, pak totéž nelze říci o kvalitě a kvantitě erotické výkonnosti. Zatím můžeme vyslovit jen smutnou větu, že stupeň této výkonnosti je poznamenán existencí nějaké náhodné proměnné, kterou neznáme a již je nyní obvyklé označovat jako „prvek Monte Carlo“.

Pro srozumitelnost kruté záludnosti oné výše uvedené neurčitosti volím pro ni zatím označení „Erotický démon“.

Začneme citátem. F. Thiessen řekl: „Pokládám zastírání problémů za zvláštní formu pesimismu.“ Prosím, aby čtenář hodnotil tuto kapitolu ze zorného úhlu Thiessenova citátu. Jeho platnost je velmi obecná a bylo by prospěšné, aby nezůstal jen majetkem psychologů a psychiatrů.

Nezařadil jsem tuto kapitolu jen náhodně za kapitolu o in-

formacích a informovanosti v oboru milostných vztahů, existuje zde velmi intimní návaznost.

Může se stát, že manželé nebo milenci jednoho dne zpozorují, že radost, kterou jim poskytuje jejich sexuální spolužití, nějak slábne. Zakoupí nějakou příručku s tímto tématem a tam se dočtou (předpokládám, že společně a zcela důvěrně), že opomněli určité techniky, jež jim až dosud připadaly jaksi, řekněme, ne právě chutné; po přečtení knihy tyto techniky realizují. A hle, větší radost se nedostavila. Lze to pak vyčíst sexuologovi, který knihu napsal, anebo, což je horší, lze těžko potlačované rozladění zacílit na partnera. Lze se tak dokonce pohádat, lze vyčítat nedostatek dobré vůle nebo nedostatek fantazie, lze se prostě všelijak nejspíše chovat a situaci tím ještě dále a podstatně zhoršit.

A potom lze jít třeba do kina a tam „něco“ vidět, nebo lze přečíst nějakou docela jinou knihu, jež nehovoří o těchto věcech tak decentně a nezávadně, a lze vypít dvě sklenky vína, a ono se to zase vrátí. Alespoň dočasně.

A právě tak lze jít znovu do kina a znovu číst onu knihu, a ono je to zase pryč; a pak stačí, aby manželka něco řekla, nebo provedla nějaký pohyb nebo manýru, a je to zase tady. Zcela záměrně volím ono krásné Kerouacovo *To*. Protože je to skutečně jen nějaké podivné *To* – a nic víc.

O tom, že tohle *To* je tajemné a záludné, víme i z docela jiné strany. Na první pohled by se zdálo, že z té lepší strany. Může se stát, že erotický pán, který ztratil své *To* u své manželky, se rozvede, a v domnění, že principem sexuální radosti je naprostá nevázanost, začne střídat jednu milenkou za druhou. A hle, i on *To* začne ztrácet. A dokonce jaksi bytelněji, takže *To* začne být u něho nahrazováno prapodivným smutkem.

Sexuologové a sociologové chodí po světě a lámou si hlavu, jak sladit tuto darebnost lidské vášnivosti s morálkou; a zatím si své hlavy lámou bezúspěšně.

Abychom věděli, čeho se bát, nač si vzpomenout a jak nazvat ten smutný okamžik, když *To* začíná mizet, zvolil jsem zatím zcela pracovně pro *To* označení „Erotický démon“.

Jestliže jsem totiž schopen s určitou inteligencí pro vztah urovnat své manželské soužití tak, aby bylo důstojné, to jest jestliže se mi podaří zainteresovat svého partnera, aby nenaletěl na nástrahy lásky dezerotizované, zjistím, že nemenší obtíže se mi dostaví s láskou erotizovanou, tedy s Erotickým démonem. Tam jsem a začnu být tak zoufale bezbranný, že jsem skutečně k pláči.

Je to podivně mysteriózní situace, že se ve mně něco děje, s čím si nedovedu poradit, to jest nedovedu si poradit tak, abych zároveň zachoval čistotu svazku, svou ctnost i své zdraví.

V dějinách erotiky se dočteme, že lidé v různých dobách našli různá řešení. Žena ve starém Babylonu se v okamžiku, kdy pocítila rejdy Erotického démona, odebrala do chrámu bohyně Mylitty a byla povolná každému muži, který přišel. Řekové měli afrodisie, Římané saturnálie, což vše byla zvláštní forma prostituce hájená oficiálním náboženstvím.

Věda, tak jak to jen věda dovede, si dokonce vymyslela krásná moderní označení pro všechny druhy legalizované nevěry, kde manžel povolil ženě milence. Říká se mu například *intervenující manžel*. Je to buď skutečně milenec pro radost, jak tomu bylo ještě donedávna třeba u kmene Massim na Nové Guinei, nebo toliko pomocník při plození (německy neméně půvabně Zeugungshelfer), kterým mohl být třeba bratr manžela (rovněž ještě v devatenáctém století v Melanésii). Dokonce i Martin Luther přiznává ženě právo na mužova bratra, pokud je manžel neplodný. Jak se dočítáme v Plutarchovi, bylo ve Spartě možné, aby si zanícený mladík vyjednal s mužem styk s jeho manželkou, kterou obdivoval.

Nutno konstatovat, že od počátku našeho letopočtu trpěli zřejmě muži za dovádění Erotického démona poněkud méně nežli ženy. Zatímco ženy byly za nevěru většinou nějak ohavně ostouzeny, u muže to byla vždy jen „interesantní mravní poskvrna“ (J. Klabouch).

Pozorujeme-li sexuální návyky dnešní generace, vidíme širokou paletu sexuálních zvyklostí, sahající od křesťanské ctnosti až po vulgární a cynický hedonismus. To ovšem vůbec neznamená, že tato široká paleta je projevem vyřešené situa-

ce v erotické oblasti. Už mimo jiné také proto ne, že zatímco muž někde realizuje svůj cynický hedonismus, doma mu pláče manželka a pojídá diazepam.

Z teoretického hlediska by se zdálo logické stanovit buď normy ctnosti, nebo normy nectnosti. To jest stanovit buď kategorii maximální zdrženlivosti, nebo kategorii volnosti, a tyto kategorie povznést na novou morálku.

Podle dosavadních zkušeností působí obojí rozkladně. K nejkrutější sexuální despocii došlo ve středověku a raném údobí renesance. Maximální zdrženlivost a maximálně vypjatá ctnost se snoubily s nejkrutějším jednáním, jakým byla inkvizice a hon na čarodějnice. Nejctnostnější dáma a pán té doby ochotně přihlíželi nejodpornějšímu mučení, jehož objektem nezřídka byly mladé a krásné dívky. O orgastické povaze inkvizice a honu na čarodějnice není dnes nejmenších pochyb.

Ale právě tak údobí maximální zdrženlivosti se pojí s událostmi, za něž se musí lidstvo především stydět. Vzpomeňme na římskou společnost z doby jak rozkvětu, tak zániku této říše, vzpomeňme na křesťany trhané šelmami před očima civilizovaného Říma.

Naše současná situace není možná tak špatná, ale byla by určitě velmi špatná, kdybychom se ji nepokusili určit, kdybychom se ji snad pokoušeli zastírat. Nerad bych, aby moje řeč byla chápána příliš buřičsky, ale uznáme-li existenci Erotického démona jako faktor, **jehož vlastnosti neznáme** a který je schopen maximální záludnosti, pak vidím obranu jedině v tom, že s tímto démonem začnu počítat již na počátku sexuálního života. A počítat s ním znamená uvědomit si, že v okamžiku, kdy se objeví, mohou být důsledky vznikajícího nesouladu působeny jím, a nikoli mnou nebo mou partnerkou.

V tomto ohledu nám chybí tradice v myšlení. Pořád si pleteme, kdy za jednáním máme vidět vždy a za každou cenu odpovědného a odpovídajícího člověka a kdy jej máme právo omluvit nějakou jeho slabostí. Tak se stane, že manželé *To* po několikaletém manželství přestane bavit, a oni místo aby sed-

li na postel a zvolali: „Hle démon!“, sednou sice na postel, ale zlostně zavrčí a začnou se osočovat, napadat a pátrat po osobní vině.

Jednak skutečně nevím, jak může zemědělec z Českomoravské vysočiny vypátrat příčiny, které až dosud nejsou známy celým rotám docentů a univerzitních profesorů, jednak nevím, kde většina lidí bere tu jistotu, že ztrátu erotického zájmu musela zavinit nějaká chyba v uvážlivém a uváženém jednání člověka. Může se stát, že obsah stroncia v ovzduší stoupne nad únosnou mez, a pánové třeba ztratí schopnost ke styku vůbec. Myslím si, že v oblasti tak delikátní a neprobádané je zatím daleko lépe říci „Hle démon!“, nežli se rozbíčet v nějakém pseudoosvíceném stavu poznání a zařvat na manžela: „Já vím, čím to je, máš prostě jinou ženskou!“

Je totiž možné, aby se dva vysoce graduovaní lidé, žijící třeba pět let ve šťastném manželství, stali nepřáteli na život a na smrt jenom proto, že neodhalili démonickou sílu, jež mezi ně vkročila.

Uvažme, že erotické uspokojení je určeno:

- kvalitou a výkonností samého sexuálního aparátu,
- erotickým objektem.

Obě kvality, jež nutno navíc vážit oboustranně, jsou přece **nezávislé na tom, co chci, nebo co bych chtěl**. Vznikají nespočetné kombinace a možnosti, v nichž se partneři nemohou vyznat. Oni jsou schopni jen zaznamenat, že právě ono *To* je skvělé, dobré, střední, únosné, nebo špatné až kritické.

Čtenáři zatím velmi prospěje, když se naučí uznávat existenci tohoto **zcela nahodilého a neovladatelného faktoru**, kterému budeme říkat Erotický démon.

Ještě několik slov k oné dvojí morálce – legalizované a ilegální. Legální morálka nedovoluje promiskuitu, ilegální morálka ji trpí. Později se naučíme označovat takovouto morálku jako takzvanou Normu s velkým N.

Souhlasím s velmi osvíceným tvrzením doc. J. Dobiáše, že zatím je nutno tuto dvojí morálku nejen trpět, ale dokonce podporovat. Je znakem objektivních rozporů, které nedove-

deme vyřešit, a lidé se musí naučit v ní plout. Je totiž lépe – a v tom je celá ta osvícenost tolerance dvojí morálky – mlčky vědět o nelegální morálce, byť sebevíc rozšířené, a netrestat ji, nežli ji proklamovat jako morálku legalizovanou. Vznikl by chaos a byla by skutečně ohrožena naše rodina. Rodinu můžeme ale zrušit jedině v případě, že vymyslíme něco lepšího. A zdá se, že v naší společnosti budeme muset něco lepšího opravdu vymyslet, dříve nežli nám nějaká jiná rodina vznikne živelně.